

INGEBORG BACHMANN'IN BÜTÜN ÖYKÜLERİ

Bachmann, her öyküsünde; insanlar arasındaki iletişimsizliği, dil sorununu, hayat karşısındaki yaralanmışlığı ve çıkışsızlığı tartışır. Eski ilişki biçimleri, eski anlayışlar ve eski bir dil ile artık insanların hayata tutunma imkânlarının kalmadığını, hayatı yeniden yorumlamak gerektiğini belirtir. Yüreklere umutsuzluk ve öfkeyle dolu insanların içlerine doğru ilerleyen öyküler yeni bir dünyanın özlemiyle sonuçlanır.

Çağdaş Avusturya Edebiyatı'nın en önemli isimlerinden biri olan Ingeborg Bachmann şairliği ve romancılığı yanında iyi bir öykücüdür de. Daha çok şair olarak tanınan, *Malina* romanı ile ün yapan Bachmann; öykünün de nitelikli, kalıcı örneklerini vermiştir.

Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "*Otuzuncu Yaş, Bütün Öyküler*" her öykü kitaplığında bulunması gereken bir başyapıttır. Öykülerinde; bağımsız, özgür birey olmanın önündeki engelleri, bu uğurda çekilen acıları, alınan mesafeleri ve kaçınılmaz yenilgilerini dile getirirken imgesel, yoğun, şiirsel bir dili tercih eder. "Nerede başlıyordu faşizm? Atılan ilk bombalarla, ya da üzerine yazılıp çizilen terörle değil... Faşizm, iki insan arasındaki ilişkide başlar." diyen Bachmann öykülerinde bu iletişimsizliği gündeme getirir. İnsanlar arasındaki incelik, anlayış, hoşgörü çekilmiş, ağır ağır birbirlerini öldürmektedir. İnsan en büyük kötülüğü bizzat insanlardan görmektedir. Birey için ütopya niteliğindeki başka ülkelere gitme, başka kentler görme de ona bir çözüm olmayacaktır. İç dünyalarının yoğunluğunda boğulan kahramanlar için hiçbir çıkış yoktur. Öykülerinde savaş sonrası yıkımları anlatırken aslında hiç kimsenin bu savaştan sağ çıkmadığını vurgulamak ister. Çünkü hayat, yaşamamaktadır.

Savaşta sonra insan kalma çalışmaları

Ölüm, savaş, yaşam ("muazzam aşağılanma"), insan ilişkilerinin sahteliği, ihanet, düşsüzlük, iletişimsizlik onun öykülerinin odağında yer alır. Bachmann, her öyküsünde; insanlar arasındaki iletişimsizliği, dil sorununu, hayat karşısındaki yaralanmışlığı ve çıkışsızlığı tartışır. Eski ilişki biçimleri, eski anlayışlar ve eski bir dil ile artık insanların hayata tutun-

ma imkânlarının kalmadığını, hayatı yeniden yorumlamak gerektiğini belirtir. Yüreklere umutsuzluk ve öfkeyle dolu insanların içlerine doğru ilerleyen öyküler yeni bir dünyanın özlemiyle sonuçlanır. Savaş sonrası Avrupa ve özellikle Viyana şehri insanların derin kırılma noktalarının perde arkasını irdeler. Kahvehanelerde, restoranlarda, kafelerde birbirinin eteğine tutuşarak ayakta kalmaya çalışan insanların çaresizliklerini dile getirir. Susmalar, uykusuzluklar ve derin hayal kırıklıkları...

Çıkışsız insanların dünyasına eğilir, ne yaparlarsa yapsınlar hayattan çıkış yolları yoktur. İçlerine gömülmüş çıkmazlarda yaşayan bu takıntılı tipler, aşklarda da şaşkındır. Kendi kendilerine konuşur, olayları, durumları yorumlarlar. Bütün bunlar olmuş mudur yoksa anlatıcının zihninde mi geçmektedir bazen tam ayırt edilemez.

Öykülerde yerleşik her yapıya kuşkuyla yaklaşılar ve bu yapıların değişmesi gerektiği, bu hâllerıyla insana yabancı oldukları vurgulanır. Adalet kurumu, eğitim kurumu, evlilik kurumu tümü yeniden sorgulanmalıdır. "Bir Wildermuth" öyküsünde adalet sistemi sorgulanır ve mevcut kanunların doğruyu bulmakta yetersiz kaldıkları işlenir: "İnsanlar konusunda doğruyu aradım, bulmaya çalıştım hep, yasalar karşısında suçlu durumda olan bunca insan, yasalar karşısında suçsuz olan bunca insan konusunda -ama ne anlam taşır bu! Çünkü yasa denilen şey nasıl doğruyla bağdaşabilir." Doğru kanlı bir biçimde gelse bile, "niçin" sorusuyla kendini bir türlü açığa vurmaz ve verilen karar bu yüzden hep tartışmalıdır.

Ingeborg Bachmann'ın öykülerinde kullandığı anlatım biçimlerini bilinç akışı, fotoğrafik anlatım, şiirsel anlatım, *flash back* tekniği, içsel serüven tekniği vb. olarak sıralayabiliriz. O öykülerinde ayrıntı, gösterme, iç monolog, atmosfer yaratmak gibi modern öykünün tüm imkânlarını etkin bir şekilde değerlendirir. Coşkulu, lirik, şiirsel dil, öykü-şiir yaklaşımının iyi örnekleri olarak ortaya çıkar. Özellikle görüntünün gücü pek çok öyküde bir anlatım imkânı olarak kullanılırken sinemasal, fotoğrafik anlatım öykülerde baskındır. İncelikli, derinlikli gözlemler, ayrıntılarda yoğunlaşan yaklaşımlar ve görsel/şiirsel biçimsel yapılarla öyküleşerek kalıcı olmanın gereklerini yerine getirirler.

O, öykülerini ağırlıklı olarak imgesel anlatıma yaslar. Bu anlamda kişileri, doğayı, eşyayı sadece betimlemekle kalmaz, aktaracağı imgenin emrine sokar. Anlatacağı konuyu, imgesel anlatımın bir parçası olarak kullanır. İmgesel anlatımda

olay genelde geri planda hatta görünmeyecek kadar siliktir. Onun öyküleri de genelde durum öyküleridir ve öyküde pek fazla olay yer almaz.

Çıkışsız insanların dünyasına eğilir, ne yaparlarsa yapsınlar hayattan çıkış yolları yoktur. İçlerine gömülmüş çıkmazlarda yaşayan bu takıntılı tipler, aşklarda da şaşkındır. Kendi kendilerine konuşur, olayları, durumları yorumlarlar. Öyküler giderek, iç monologlara, sayıklamalara, gerçeküstü konuşmalara döner. Bütün bunlar olmuş mudur yoksa anlatıcının zihninde mi geçmektedir bazen tam ayırt edilemez. Tüm dünyaya başkaldırı, onları doğruya çağırma talebi, içe kapanışı ve iç monolog anlatımı zorunlu kılar.

Ölüme ayarlı bir yaşam

Öykülerde, kadın erkek ilişkilerinde kadının ezilmişliği, erkek egemen yapı eleştirilir. Öyküler, serinkanlı bir anlatımdan uzaklaşır, bir başkaldırı bir manifesto giderek bir çığığa dönüşür. Lirik, destansı bir anlatımla zorbalık, zalimlik ve yanlış hayat algısı açık edilir. Onun anlatılarında her durumda kadın erkek ilişkileri sorundur. Bu olumsuz ilişkide erkeğin payı daha çoktur. Çünkü toplumsal düzen erkeği daha fazla baskıcı olması açısından cesaretlendirmektedir. Kadın ise daha seçenezsiz ve daha yenik bir roledir.

Onun öykülerinde ruhun ve bedenın istekleri peşindeki birey, kendini arar, kendıyla yüzleşir, doğrunun peşinde sürüklenir ve kendini bütünlemeye çalışır. Bazen çatışma bazen uyumlu varoluşunu anlamlı kılma peşindeki birey gelip gelip fanilik gerçeğine çarpar ve paramparça olur. Çünkü ölüme ayarlı bir yaşam için gelecek kurgulamak ona daha baştan hayatı küçük görmesini dayatmaktadır. Birey de bunu reddeder ve çatışma bu ikilemden doğar. Ruhunun yangınına söndürecek yolculuklar, başka insanlarla dayanışma, başka acılara sahip çıkma teşebbüsleri de çoğunlukla hayal kırıklığı ile sonuçlanır.. (•••)

OTUZUNCU YAŞ, BÜTÜN ÖYKÜLER

Ingeborg Bachmann

ÇEV: Kâmuran Şipal

YAPI KREDİ YAYINLARI